

Mamina ze mlýna

Na rozdíl od princezny ze mlejna má tahle paní úplně jiné zájmy, starosti i radosti. Částečně však souhlasí místo narození, což je v obou případech mlejn. Jenže ten, ve kterém přišla na svět tahle moje hrdinka, není u rybníka, ale na Dyji. Sice se tam časem také objevil pohledný mládenec, ale o tom trochu později.

Mamina ze mlýna se narodila koncem padesátých let. V okolním světě možná řádila vědecko technická revoluce a rock and roll, ale ve mlýně, o kterém je řeč, nic takového neměli. Mlýn byl konfiskát, někoho odtud vyhnali, aby zde mohli žít noví osídlenci, kteří zas byli naopak vyhnáni ze své půdy a statku o několik kilometrů severněji. Celé její holčičí dětství bylo poznamenáno ovzduším křivdy, nespravedlnosti a strachu. Její maminka byla rodilá jihočeška německého původu. Zažili s manželem mobilizaci v osmatřicátém, Sudety, okupaci, odsun Němců, kdy ji zachránilo jen manželství s Čechem. Po sametce zas přišly restituce a bývalí majitelé nárokovali svůj mlýn. A ještě tu bylo tajemství, o kterém se nesmělo mluvit - kdysi zemřelé děťátko, které mělo být jediným synem. Tyto přetěžké zkoušky poznamenaly život celé rodiny hlubokým strachem, nejistotou, smutkem i hněvem. K tomu dřina v družstvu i na vlastním maličkém hospodářství. Dvě holky, které se ve mlýně narodily už za socialistického zřízení, nebyly ušetřeny povinnostmi, jaké městské děti znaly jen z vyprávění svých dědeček a babiček.

Blondýnka ve středním věku sedící naproti mne vypráví, jak ona, desetiletá, se svou třináctiletou sestrou vstávaly za tmy, aby obstaraly krávy, vepře, drůbež a králíky. Zakládaly krmivo, nosily ve vědrech hektolitry vody, kydaly hnůj, staraly se o mláďata, v létě měly na starost i zahradu. To nebyla žádná venkovská idylka: stále našťvaný despotický otec, unavená a mrzutá maminka, všechno na povel, zákazy, příkazy. Jen dědeček byl v pořádku, a ačkoliv neuměl dobře česky, jeho moudrost, staré příběhy a vědomosti ji provázely od nejtělejšího dětství. Ona i její sestra v něm měly jistotu lásky i zázemí, měly si kde postěžovat i nabrat novou sílu a radost.

"To víte, ve škole jsem nebyla žádný lumen," vypráví trochu posmutněle moje spoléčnice. "Ráno ospalá a utahaná do školy, odtud zas rovnou do mlýna, kde na mne čekala spousta práce a povinností. Táhly jsme vždycky se starší sestrou za jeden provaz. Kamarádek jsem moc neměla, do školy ve vsi to bylo daleko, v zimě jsme se brodily sněhem jak za hlubokého středověku až k silnici, a pak ještě pár kiláků po ní. Na obyčejné a normální hraní s holkama ani na pubertální důvěrnosti jsem neměla nikdy čas ani myšlenky. A co víc, naši nám zakazovali

stýkat se s dětmi ze vsi, byli strašně nedůvěřiví a na každého naštvání.

Moje sestra zůstala pro mne, zvláště po dědečkově smrti, nejbližším člověkem. Vždycky jsme se měly moc rády a vydrželo nám to napořád. Mám ráda i její rodinu, mají pět dětí. Z těch svých synovců a neteří mám opravdu radost, i z toho, že se všem dobře daří."

Vyučila se nástrojařkou a šla pracovat hned po ukončení školy do blízké továrny. Už na učňovské škole se zakoukala do hezkého mládence, ale zde už mlýnský příběh končí. Vzali se a odstěhovali do bytu na malém městě, kde také měli své zaměstnání. Starší sestra už byla na vysoké škole a tak mladší slečna ze mlýna poněkud osiřela. Co tedy bránilo jít za hlasem srdce?

"Strašně jsem se těšila, že budu mít svou vlastní rodinu, svůj byt, že budu mít normální pracovní dobu, žádné krávy, žádné králíky, že budu třeba chodit tancovat nebo si číst. Hlavně jsem ale chtěla mít děti a dát jim něco, co jsem sama doma nikdy neměla. Své rodiče mám ráda, ale nevydržím s nimi být pohromadě, protože je tam pořád nějaký napnelizmus. Proto jsem uvítala relativní svobodu, která se mi naskytla ve vztahu s Tondou, tedy s mým manželem".

Tonda je o pár let starší a tak v té době sliboval to, co jí nejvíc chybělo - bezpečí a zázemí. Chodili spolu skoro dva roky. Brzy po svatbě se jim narodila krásná májová holčička. Nebylo na co čekat, a tak už brzy po ní měl přijít další potomek a rok na to třetí. Jsou všichni tři, holka i kluci narozeni na jaře, vždy rok po sobě.

Radost z prvního miminka netrvala dlouho. Dcerušce bylo pár měsíců, když vážně onemocněla těžkým zánětem mozkových blan. Antibiotika nezabírala. Po měsíci neúspěšné léčby dali lékaři rodičům na vybranou - buď dítě zachráníme pomocí streptomycinu nebo se může stát, že ho už neudržíme naživu. Zvítězil streptomycin, ale za cenu, že holčička ztratila převážnou část sluchu. Měla porušenou i motoriku. V jejím pozdějším věku se přidala i těžká ztráta zraku. To ale zatím nikdo netušil.

"Víte, co bylo nejhorší? Lékaři i sociálka se mnou komunikovali tak, jakoby vůbec nevěřili, že bych se mohla o své dítě dobře postarat. Později jsem se to černé na bílém dočetla v lékařských zprávách. Spousta pochybností o tom, jestli já, mladá matka bez zkušeností a patřičného vzdělání, mohu zaručit zdravý vývin dítěte. Ještě dnes se mnou cloumá vztek i pocit křivdy, když si na to vzpomenu!"

Pro někoho jiného by tříměsíční nemoc dítěte s těžkými následky byl důvod k rezignaci, zvláště, když už další dítě bylo na cestě. Mamina ze mlýna však na rezignaci ani nepomyslela. Holčička byla vývojově zbrzděná, ale její maminka se pročetla řadami odborných knih, s holčičkou cvičila, jezdila až do Českých Budějovic na

logopedii, na kontroly. Holčička sice zůstala drobnější, ale postupně vše dohonila. Jen ten sluch jí hodně komplikoval život i vývoj řeči.

"Kluci už byli dávno na světě, někdy jsem je asi musela trochu odbýt, ale nikdy mi nic nevyčítali. Tonda mi pomáhal, dokud byly děti malé, ale čím dál víc ztrácel zájem. Nevím, jak se to stalo, ale postupně se nám odcizoval. Má nás všechny rád, jenže nějak s námi nedovede komunikovat, naše zájmy jsou mu vzdálené a sám skoro žádné nemá, maximálně fotbal a televizi. Někdy jsem doslova padala na ústa, protože to přece nejde, donekonečna pořád dokola říkat si o pomoc, když ten vedle vás vidí, co se děje, ale k ničemu se nemá.

Jednoho dne jsem si uvědomila, že musím vyřešit budoucnost své nedoslýchavé dcery. Zjistila jsem si pár informací a rozjela se do Prahy. Tam mi nabídli, že mohu dceru umístit do školy pro nedoslýchavé děti, která má pokračování až k maturitě. Moje rozhodnutí netrvalo ani pár dní. Pomohli přátelé, trochu i ta moje drzost nebo odhodlání, a tak jsem za několik dní přišla za Tondou, ať podepíše dlouhodobou smlouvu s jednou továrnou, která nám dá byt, a že se tedy budeme stěhovat z jižních Čech do Prahy. Sehnala jsem mu zaměstnání, byt, dceři školu i odbornou lékařskou péči v prestižním foniatrickém oddělení. Sehnala jsem špičková sluchadla, kluky zapsala do školky a tak jsme všichni začali nový život.

Jsou chvíle, kdy se moc nemůžete ptát, k čemu je co dobré a k čemu ne. Nemůžete se dlouho ohlížet na to, co od vás očekává rodina, příbuzní, přátelé. Někdy se prostě musíte rozhodnout a začít jednat. Kdybychom čekali, nikdy by k našemu přestěhování nedošlo a holka by vyrůstala v internátu zcela odříznutá od nás. A to jsme ještě netušili, jaká překvapení jsou před námi!"

Mamina nastěhovala celou svou rodinu včetně Toníka do paneláku a vzala osud do svých rukou. Sehnala si zaměstnání blízko školy, aby mohla ráno novopečenou školačku vozit do školy a odpoledne zase vyzvedávat. Nikdy se nebála práce, ještě ve starém bydlíšti chodila pracovat do továrny. Jen si museli vždycky s Tondou dohodnout směny, aby se měl kdo postarat o děti, zatímco druhý chodil do práce. Neměla tu výsadu, že mohla trávit nekonečnou mateřskou dovolenou. Tři děti potřebují spoustu péče, která stojí peníze. Je-li některé z nich postižené, rodinný rozpočet dostává pořádně zabrat.

Když nastala u dcery puberta, zjistilo se, že dívka má nějaké zvláštní problémy ve škole. Často bez ptaní vstávala a chodila se dívat k tabuli, co je tam napsáno. Neměla v pořádku poznámkové sešity, neuměla číst z mapy, stávalo se, že se motala, hlavně tam, kde nebylo silné osvětlení. Nějaká nervová záležitost? Ne. Její dcera postupně ztrácela zrak, nakonec zůstaly nějaké zbytky. S máminou pomocí mohla až do maturity setrvat na škole pro

nedoslýchavé, kde byla zvyklá a kde ji měli rádi. Vycházeli jí vstříc jak jen bylo možno, zatímco mamina začala studovat další odborné knihy, tentokrát na téma tyflopédie.

Chodila si pro rozumy na poradenská pracoviště, aby věděla, jak své dceři umožnit čtení a psaní. Objevila speciální softwary pro nevidomé, objevila Braillovo písmo, objevila zákon kontrastu, důležitý pro lidi se zbytky zraku, vymýšlela, jak přepisovat a upravovat zápis školní látky, aby to dcera zvládla, předčítala jí nahlas učebnice. Prostě objevila další svět a ten se všemi možnými způsoby snažila své dceři zprostředkovat. Podobně spolu studovaly vysokou, kterou oficiálně navštěvovala pouze dcera. Mamina jí dělala oči a uši tam, kde už technika nestačila. Za odměnu byl vysokoškolský diplom a o něco později i vnoučata a sympaták zeťák.

"Naši kluci jsou zatím ještě doma, nic jim v tom mamahotelu prý nechybí," usmívá se mamina. "Někdy jsou s nimi starosti, i s Toníkem jsou starosti. Já to zatím pořád ještě nevzdávám, i když je mi někdy spousta věcí líto a nepochopitelných. Vadí mi určitá lhostejnost, manžel se neptá, kde vezmu peníze na to či ono, skoro přehlédl, že děti studují, žije si ve vlastním světě, a my ostatní jsme se také tak nějak přizpůsobili.

Starám se o ně o všechny jak to jen jde, natahali mi domů i všelijaké zvířecí a ptačí nalezenky, kteří jsou také součástí rodiny. Dcera se svými dětmi už s námi nebydlí, ale často ji navštěvujeme a snažíme se jí pomáhat, třeba i s rekonstrukcí jejich domečku po rodičích. Moji rodiče v jižních Čechách jsou zaplatřpámbu pořád naživu, pořád se spolu hádají. Jsem strašně vděčná mojí sestře, že si je vzala na starost, já bych to z té Prahy nemohla všechno zařizovat."

Aby se nenudila, vystudovala mamina ze mlýna střední školu, bravurně zvládá účetnické a ekonomické práce, ochočila si počítač. "To by tak hrálo - všichni jsou vzdělaní a kvalifikovaní, a já bych měla být celý život nedouk?" přemýšlí nahlas. "Já se rozhodla, že už konečně přestanu řešit mrzoutství svého muže, mateřství své dcery, nebudu se rozčilovat, že kluci někdy otravují, nebudu mít za zlé papouškovi, že pelichá, psovi, že štěká a kočce, že mi drápe křeslo. Prostě - to je život.

Koukám před sebe, dělám práci, která mne baví, čtu, jezdím do přírody, mám spoustu přátel a hlavně - mám kliku, že moje rodina je skvělá a že jsem se o to i já trochu zasloužila."

Přeju téhle mamině, ať ten její pomyslný mlýn klape vesele a statečně, a ať ještě namele hodně dobré mouky. A až se začnou péct koláče, přijdu ochutnat. Určitě to budou ty nejlepší!

Delicie Nerková